

Landbruget 1869.

Danmark.

Naar man seer hen til den ganste vist stadige, men tillige langsomme Maade, hvorpaa det danske Agerbrug udvikler sig, idet det vel efterhaanden kommer med og tilegner sig de Forbedringer og Fremskridt, som dels Erfaringen, dels Videnskaben Tid efter anden stiller til dets Naadighed, medens det derimod ikke ligger i dets Karakter, at komme i stærk Bevægelse og i forholdsvis kort Tid at optage, prøve og almindeligt indføre hvad Nyt, der tilraades det enten fra Ind- eller Udland, saa kan man nok sige, at Aaret 1869 forsaavidt har viist sig noget afvigende fra sine Forgjængere, som der virkelig i det har viist sig Tegn til en noget rastere og mere energist Udvikling, i alt Fald paa nogle Omraader, end almindelig. Navnlig er der 2 Sager, som, allerede tidligere fremskudte blandt de vigtigste paa Dagsordenen, i Aaret 1869 have fatte Tankerne i Bevægelse og ladet dem blive til Handling.

Den første af disse er Spørgsmaalet om Mælkens Affvaling og Opbevaring. Det kan heller ikke nægtes, at denne Sag var modnet til og trængte paa for at finde en Løsning. Den større Omhu, som nu paa alle Omraader vises denne vigtige Gren af Landmandens Bedrift, havde efterhaanden stillet saa mange og saa forskjellige Fordringer til Mælkfjælden, at det var blevet meget

vanstelig, næsten umuligt, at fyldestgjøre dem, og i Reglen medførte de meget store Bekostninger. Intet Under derfor, at den nye Afsvalingsmethode i rindende koldt Vand, saaledes som den allerede i flere Aar havde været i Brug i vore Nabolande, og som den findes nærmere beskrevet i en Beretning fra Dybeck i forrige Bind af Tidskriftet, særlig maatte tildrage sig Opmærksomheden; og da den først var bragt i Anvendelse nogle faa Steder herhjemme, og der tillige ved det store Landmandsmøde i Kjøbenhavn blev fremført saa gode Vidnesbyrd for den, vandt den snart Terrain blandt Mejerimændene, og den eller dens Slægtninge, det hollandske og schwarziske System, ere eller ville i den nærmest kommende Tid blive bragte i Anvendelse mange Steder her i Landet. Og om end de første Forsøg fandt Sted herhjemme i Aaret 1868, og om der end vil hengaa en Del Aar, inden den kan siges at være bleven almindelig, saa maa Aaret 1869 dog egentlig betegnes som det Aar, da den først fæstede Bo her i Landet.

Den anden Sag, som ogsaa stærkt har bestjæftiget Landmændene i det forløbne Aar, er Benyttelsen og Kjøbet af kunstig Gjødning. Dennes Forbrug var efterhaanden, navnlig i de sidste Aar, steget meget betydelig. To Ulemper hindrede den i at tage endnu større Opsving, nemlig dels den Usikkerhed, som Landmændene i Reglen søgte ved Kjøbet af Gjødningen, og som mindre skyldtes de Forfalskninger, som af og til, om endog forholdsvis sjældent, fandt Sted, end det Ukjendskab, som de fleste Landmænd havde til at vurdere den kunstige Gjødning, dels den høje Pris, hvori Gjødningen her hjemme holdt sig, og endelig den Omstændighed, at flere af vore større Fabrikanter kun i ringe Maal eller endog slet ikke vilde give nogen Godtgjørelse, hvor f. Ex. Landboforeninger i modfat Fald vilde have paataget sig paa deres Medlemmers Vegne at gjøre en større samlet Bestilling med kontant Betaling. Meddelelsen om de store Resultater, der vare opnaaede af en Forening af Landmænd i Lincolnshire ved et samlet og kontrolleret Indkjøb af kunstig Gjødning, saaledes

som den gjentagne Gange blev fremsat her i Tidsskriftet, bragte derfor i Aarets Løb et Røre saavel blandt Landmændene som blandt Fabrikanterne, hvis Resultat allerede inden Aarets Udgang blev dels en Prisnedsfattelse af den almindeligst brugte Gjødning, sur fosforsur Kalk, og dels Dannelsen af en Forening i Sjælland i Righed med den omtalte engelske, samt Forberedelsen til ogsaa at oprette lignende Foreninger i andre Egne af Landet.

I det forløbne Aar, omtrent 100 Aar efter at den første Svingsplov fattes i Gang her i Landet, har den første Dampplov holdt sit Indtog paa dansk Jord, idet den efter at have arbejdet ved Landmandsmødet i Kjøbenhavn er bleven solgt til Justitsraad Jørgensen, Sollestedgaard paa Volland. Den nye Hjælp, som gennem Jordens Dykning ved Dampkraft er stillet til Agerbrugets Raadighed, vil imidlertid næppe i de første Aar finde nogen stor Indgang herhjemme, thi vel vil Dampdykningen sikkert med Tiden kunne yde det danske Agerbrug store Fordele, men kun de færreste Steder ere de Forarbejder udførte og de Forudbetingelser faldstgjorte, som dens Indførelse kræver, naar den ret skal vise sig fordelagtig. At det imidlertid er ønskeligt, at Tanken have rettet mod at kunne drage sig Dampdykningen til Nytte, er ligesaa utvivlsomt, som det f. Ex. er rigtigt, at Bygmestrene for større Landbrugsbygninger nu ved Planlægningen i Reglen have Tanken rettet paa en senere Indførelse af Dampkraft i Gaardens Hjemmedrift, og derfor er det heldigt, om der gennem velledeede Forsøg, allerede nu kunde begyndes at indsamles Erfaringer for vort Agerbrugs Bedkommende baade om Hindringerne for og om Frugterne af Dampdykningens Sværksfattelse herhjemme.

Blandt andre nyere Agerdykningsmaskiner synes navnlig Tilliden til Mejemaskinens Hensigtsmæssighed og Betimelighed at vinde Udbredelse, ligesom ogsaa transportable Damptræsmaskiner vinde lidt om end langsom Udbredelse. I Forbedringen af de almindelig brugte Redskaber ere Fremskridtene smaa og faa; dog er der nu flere Ting, der pege hen paa, at Troen paa, at flere af de

— ældre Redstaber ikke skulde trænge til Forbedringer, begynder at tabe sig. I saa Henseende ere de Plovprøver, som i Efteraaret foretoges af Maribo Amts landøkonomiske Selskab et glædeligt Tegn; netop Ploven er et af de Redstaber, om hvilken man har været altfor tilbøjelig til at tro, at den til en vis Grad havde naaet Fuldkommenheden; og denne Misforstaaelse var saa meget uheldigere, som Ploven vel endnu er vort dyreste Redskab, da den bruger Hovedmassen af Hestekraften, og hvert Punds Trækraft, der altsaa kan spares paa den, vil derfor være af meget stor Betydning. Saadanne Prøver af forskjellige Slags Plove ere derfor høist betimelige og bør navnlig være en Opgave for Landbosforeningerne i de forskjellige Egne, thi det er en Sag, som de meget godt kunne magte, og Prøverne bør i alt Fald foreløbig hovedsagelig være lokale. Udfaldet af Prøverne bør naturligvis offentliggøres, og det er af den Grund at ovennævnte Forening maa siges i det forløbne Aar at have aabnet en ny Virksomhedsretning, thi allerede i Efteraaret 1868 blev der af Vallerup Landbosforening foretaget Plovprøver, men Resultatet kom ej til Offentlighedens Kjendskab.

— At flere Foreninger nu ogsaa begynde med Præmieløjninger maa ansees for heldigt; vi ere ingenlunde vogede fra den Sag, men derimod vogede til ved egne Kræfter at iværksætte den, medens det i en tidligere Periode væsentlig var detagl. Landhusholdningselskab, der maatte bære den.

Med Hensyn til Kommunikationsmidlernes Udvikling og den derved lettede Handelsomsætning har Aaret 1869 bragt gode Fremskridt, og for første Gang har man fra det nordlige Byland kunnet sende det store Antal Stude, der ellers i Foraarstiden ved en besværlig og indirekte kostbar Drift førtes til Marsten, ad Fernbanen derned, og det har viist sig meget fordelagtigt. I det forløbne Aar er Kreaturhandelen paa England væsentlig friet for de hæmmende Baand, som Kvægsyngens Optræden i dette Land havde lagt paa den, og som sikkert har været en meget medvirkende Grund til at Handelen i de sidste Aar attør mere var blevet drejet ad den gamle

Vej, nemlig til Hamborg, og at derfor den i Aaret 1865 saa vel begyndte Englandshandel efterhaanden aftog, saaledes som nedenstaaende Tal ville vise; Udførslen til England i de sidste 4 Aar (regnede fra 1ste April til 31te Marts) har nemlig været:

	Hornkvæg.	Faar og Lam.	Svin og Gribe.
1865—66 . .	10,794	27,326	2061
1866—67 . .	8,997	8,723	237
1867—68 . .	6,138	2,920	39
1868—69 . .	4,527	2,070	"

Se

Det er jo nok tvivlsomt, at Handelens Frigjørelse, saaledes som den skete d. 10de August sidste Sommer, atter i de nærmeste Aar vil fremkalde en saa stærk Udførsel til England som i de første af de her anførte Aar, men det er udenfor al Tvivl, at den ret benyttet kan blive en værdifuld Støtte for en rationel Opdrætning og Fodning paa de Gaarde eller i de Egne, navnlig i Jylland, hvor man enten formedelst Anlæg og Tilbøjelighed eller formedelst Lokaliteten vil bevare Studedriften i Modsatning til Mejeridriften; og Landbruget fylder derfor vort Udenrigsministerium og vor Gesandt i England særlig Tak for den Udholdenhed og Iver, hvormed de have arbejdet for at skaffe Danmark samme Begunstigelser med Hensyn til Kvægindførslen til England, som der er givet de mest begunstigede andre Lande.

Se vi nu hen til den Virksomhed, der i 1869 er udfoldet af Foreninger og andre Institutioner til Agerbrugets Fremme, da maa her først nævnes det store Landmandsmøde i Kjøbenhavn, der, trods hvad der kan indvendes mod flere Enkeltheder, dog baade i Medlemsbesøg og i Udstillingernes Righoldighed langt overgik noget tidligere her i Landet afholdt Møde. Særlig maa her nævnes Dyrskuet, der ikke blot var stort og smukt, men som fik forhøjet Interesse ved de i flere Retninger fortrinlige Dyr, der vare udstillede fra Sverrig, og hvorved Skuet paa en Maade mere end tidligere pegede hen mod de fortrinlige engelske Dyrskuer. — I det forløbne Aar

var det 100 Aar siden at Landhusholdningssekskabet begyndte sin Virksomhed; det har aldrig tabt Maalet, Agerbrugets Udvikling, af Syne, om Midlerne end have været, men dog kan man nok sige, at kun til faa Tider har det saaledes vidst at drage Kræfterne til sig, baade de aktive og passive, som under dets nærværende energiske Bestyrelse; det var derfor ikke som en udlevet men som en fuld livskraftig og fornyet Institution, at det kunde fejre sin Hundredeaarssfest. Selskabet modtog som en Gave af danske Landmænd i Erkjendelse af dets store og mangesidige Fortjenester i dets hundredeaarige Virksomhed et Fond paa omtrent 9000 Rd. til Landmænds Uddannelse.

§ 2 Retninger er der i Aaret 1869 dannet nye Foreninger til Fremme af Djemed, som ere beslægtede med Landbruget. Den ene er den Forening til Fremme af Husmændenes Kaar, blandt andet ved en bedre Dyrtkning af Husmandslodderne, som er blevet oprettet i Præstø Amt, og som synes at skulle finde Efterlignere i flere andre Egne; denne Bestræbelse maa hilses med udelst Glæde, thi ikke blot er dette det sundeste og bedste økonomiske Middel til at modvirke baade Fattigdommen og Udvandrelysten, der stadig griber mere om sig, men det er tillige et længe savnet Middel til at bane Vej for et intensivere Agerbrug i de mindre Jordbrug. — Den anden Forening af ny Slags, som i Aaret 1869 har begyndt sin Virksomhed, er Forstmandsforeningen for Lollands-Falsters Stift, hvorom der i dette Hefte vil findes nærmere Oplysninger.

Med Hensyn til Landmandens økonomiske Vilkaar i Aaret 1869 var det jo kun med et ringe Høstudbytte fra den tørre Sommer 1868, at han gik Aaret imøde. De høje Priser paa alle Agerbrugets Produkter forbedrede imidlertid i høj Grad Stillingen, saa at Aarsudbyttet ikke blev ualmindelig flet, paa flere Steder endog ret godt. Vel var det Kvantum Korn, som Landet kunde sælge, omtrent $\frac{1}{3}$ mindre end det almindelige, men lægges Kapitelstaxten for Afgrøden 1868 til

Grund for Beregningen, har Landets Kornsalg af Afgrøden 1868 dog indbragt omtrent $13\frac{1}{4}$ Millioner Rd., medens den 1864 beregnet efter dette Aars Kapitelstart omtrent gav 15, 1865 omtrent $11\frac{3}{4}$, 1866 omtrent $17\frac{2}{5}$ og 1867 omtrent $16\frac{1}{3}$ Millioner Rd. Lægges Middelpriiserne i Kjøbenhavn for Aaret fra 1ste Oktober 1868 til 30te September 1869 til Grund for Beregningen, har Afgrøden 1868 endog indbragt omtrent $13\frac{3}{4}$ Millioner Rd.

Efter dette korte Tilbageblik paa Aaret 1869 maa det indrømmes, at det danske Agerbrug har gjort flere og større Fremskridt end almindelig, men samtidig med at dette erkjendes og vækker Glæde, maa dog ogsaa nævnes, at Tiden kræver raske Fremskridt og en energisk Udvikling af alle Kræfter, baade personlige og materielle, for at fyldestgjøre de Krav, som der maa stilles til det under saa exceptionelle Forhold som de nærværende. Ganste vist er Agerbrugets Karakter paa en vis Maade konservativ og skal tilbøieligst være det, men der er Tider i et Folks Liv, da alle Kræfter anderledes end til andre Tider maa anspændes, og det er i en saadan, vi leve. Folkets Sikkerhed, dets Selvstændighedsfølelse og Forsvarsevne kræver det. Ligesom Landboreformerne i forrige Aarhundrede krævede store Stridt, saaledes kræve de folkelige og økonomiske det nu, og lægges denne Maalestof til Grund, da maa det siges, at en Mængde Kræfter, baade personlige og materielle, kun gjøre ringe Nytte, idet de dels ikke bruges, dels spildes paa unødvendige Ting og dels unddrages Agerbrugets Tjeneste.

Om Afgrødens og Husdyrenes Vilkaar i de forskjellige Tidsperioder af Aaret 1869 have vi gjort udførlig Rede i de i forrige Bind meddelte Agerdyrkningsberetninger, og idet vi derfor kunne henvise dertil, kunne vi her indskrænke os til kortelig at minde om Hovedtrækkene i saa Henseende. Vinteren var meget mild; kun i Februar og Marts bragte den lidt

Frost og Sne; ellers var Snelaget og Regnmængden kun ringe, og Jorden, der var bleven saa udtørret i den foregaaende Sommer, var derfor ringe forsynet med Vand ved Foraarets Komme. Ogsaa April og den første Halvdel af Maj var tør, og Korn- og Græsmarkerne, der vare komne smukt frem i det milde Vejr i April, begyndte at lide af Tørken, saameget mere som Maj Maaned havde hyppig og temmelig stærk Nattefrost. Da ogsaa Juni var kold, kunde den jævnligere Regn i sidste Halvdel af Maj og Begyndelsen af Juni ej virke saa stærkt, og da endelig Varmen indfandt sig sidst i Juni og især i Juli, var der atter indtraadt en vedholdende tør Periode, som flere Steder virkede ligesaa hæmmende paa Græssets og Kornets Udvikling som den tørre Sommer 1868, da Jorden dog i denne havde en Del Grundfugtighed; men i Slutningen af Juni afløstes Tørken heldigvis af jævnlig Regn, der endnu fik stærk Indflydelse paa Baarsædens endelige Udvikling og Modning. Fra Midten af August til midt i September havdes et tørt og heldigt Høstvejr; fra da af og indtil i Oktober kom derimod saa stadig Regn, at Vintersædens Lægning blev vanskeliggjort.

Af denne Vejroversigt vil allerede Afgrødens Bøzevillkaar tildels fremgaa. Vintersæden, der var stærkt udviklet i det foregaaende Efteraar, saa at man til sine Tider i den milde Vinter og Foraar frygtede for, at den skulde blive for stærk, hæmmedes tilbørlig ved Efterfrosten i Marts og ved den mindre drivende Udvikling i Maj og Juni; paa Grund af dens dybere Rodfæsten led den forholdsvis kun lidt af Tørken og gav en god Afgrøde; dette gjælder særlig om Hveden, hvis Blomstring havde været heldigere end hos Rugen, og som ogsaa blev høstet bedre, idet nemlig Rughøsten fandt Sted i det ustadige Vejr sidst i Juli og først i August. Baarsæden, der var kommet smukt frem i April, beholdt paa veldrevne Jorder et ret godt Udseende, trods Maj og Juni Maaneders mindre gunstige Vejr, og overstod ligeledes Tørken i Juli, saa at den endnu havde Kraft til at benytte sig af det gunstige Vejr, der derpaa indtraadte; paa disse Jorder har den derfor givet et godt Ud-

bytte, medens den paa udmattede og urene Zorder, formedelst Ufrudets Overhaandtagen, og paa lette Zorder, formedelst Tørken, kun gav et temmelig simpelt Udbytte. Vælgfrugterne gave en ret god Avl; Hørrer og tildels Boghveden ligeledes. Rodfrugterne vare flomme at holde rene, løbe ofte i Stok, kom formedelst Kulden og senere Tørken først sent til at udvikle sig og naaede derfor ikke en almindelig Afgrøde, men bleve dog bedre end det i Midfommer kunde ventes. Kartoflerne visnede tidlig, toge dog ej synderlig Skade af Sygdommen og have givet ret godt. Højbjergningen var ikke stor men af fortrinlig Bestaffenhed. Græsmarkerne vare, med Undtagelse af den allerførste Tid, simple indtil August, men senere gode. Kvæget overfodredes, trods Foderknapheden, uden at der opstod Foder nød, taffet være den milde Vinter, det tidlige Foraar, den Omstændighed at Fodret var drøjt, og at der brugtes en stor Mængde Hjelpefoder, hvoraf der alene af Oliefager indførtes over 4 Millioner *R*, mens et tilsvarende eller endnu større Quantum plejer at udføres. Dog var Kvæget ofte i temmelig daarlig Stand, da det fattes paa Græs, og det kom sig først ret godt ved den rigelige Efterfommergræsning. Naar Hensyn tages hertil, har Mejeriudbyttet været ret tilfredsstillende. Udklipningen gav et ret godt Udbytte, men Udens Pris var meget lav. Mund- og Klovesyge har været almindelig udbredt blandt Kvæget og tildels ogsaa blandt Svinene og enkeltvis hos Hestene; kun i faa Tilfælde har den medført Døden. I Foraaret var der en Del Bøvsyge i somme Egne; men iøvrigt har der ikke været mere end almindelig Sygdom blandt Husdyrene.

Sverrig.

Aarsafgrøden i Sverrig har været særdeles god, ja nævntes strax efter Høsten endog „som den rigeste, Sverrig har havt i mange Aar“. Høsten blev ogsaa endt i nogenlunde god Tid, saa at man i de sidste Dage af September kun ganske enkeltvis kunde se lidt fildig modnet Sæd staa opstillet i de saakaldte

„Krafer“ og vente paa at Vejret skulde blive tørt og tilstede Hjemfærsklen. Ved Tærftningen viser Udbyttet sig imidlertid noget mindre, end man havde ventet, væsentligt fordi Kjærnen mange Steder er mindre godt udviklet. End yderligere forringes Udbyttet ved de lave Kornpriser, hvilket især bliver føleligt for de Egne, hvis Kornsalg hovedsagelig indskrænker sig til Havre, og dette er Tilfældet med store Landsstrækninger, dels fordi Jorden og Klimaet bedst egner sig til Havre, dels fordi Hestene i Reglen fodres med Hø. Kartoflerne lykkedes ret godt, men Toppen ødelægdes ved nogle Frostnætter i August. Turnipsen, som er den Rodfrugt, der er mest dyrket om end kun endnu i ringe Maaal, voksede godt til, uagtet baade Jordens Behandling og Gjødningskraft i Reglen er simpel. Den Turnipsfort, der ofte faaes paa brændt Mosejord, udviklede sig fortrinlig. Turnipsen bruges navnlig til at slutte Fodningen af Studene, naar de alt forud ere bleve halvfedede paa Kloverstubbene. Paa de større Gaarde, hvor der i Reglen dyrkes en Del Gulrødder, ere disse lykkedes godt. Aaret maa altsaa i sin Helhed kaldes godt for de svenske Landmænd. Efteraarsgræsningen var en Tid god, men trykkedes saa af Kulden, og Kvæget maatte tages tidlig paa Stald, men havde da et godt Huld, som ventelig nogenlunde vil kunne bevares, da der i Reglen er høstet rigeligt og godt af Hø og Halm. Rugen faaedes til meget ulige Tider, endog ofte først i Slutningen af Oktober, og da der strax efter indtraadte en haard Frost, er dens Udseende selvfølgelig meget forskjelligt og ofte kun slet.

Norge.

Baaren kom temmelig tidlig iaar, og Baararbejderne foregik i det Hele taget under gunstige Omstændigheder. Kort efterat disse vare forbi, indtraadte derimod næsten over det hele Land et for Vegetationen meget ugunstigt, koldt og fugtigt Vejr, der satte Alt tilbage. Midsummers fik man en kort Tid varmt og godt Vejr, i alt Fald i den sydlige Del af Landet, men dette var af for kort Varighed til at fremme Planteværten

faa meget som ønskeligt, og da Efter sommeren atter var meget kold og tillige tør i den største Del af Landet, bleve alle dyrkede Planter satte usædvanlig langt tilbage. Imidlertid vare Aegrene henimod August Maanedes Udgang ret lovende, og der var Ud- sigt til at Landet kunde faa endog et meget godt Aar, saafremt Høsten blev mere end almindelig lang og god. Dette blev imidlertid ikke Tilfældet, thi omtrent i Begyndelsen af Sep- tember gif der et Par usædvanlig strænge Kuldenætter over Landet, der gjorde uberegnelig Skade. De Distrikter, der led mest af den ugunstige Høst, var det Nordenfjeldske, hvor man har havt et fuldstændigt Uaar. En stadig lav Temperatur ud over hele Høsten bevirkede der, at Kornet mange Steder næppe engang begyndte at gulne, og Vinteren overrumplede Land- manden saaledes, at Kartoflerne mange Steder frøs i Jorden, og Sneen dækkede Kornet, mens det endnu stod i Stør 3: i Høj paa Marken for at tørres og eftermodnes. Det Sønden- fjeldske kan maaste i det Hele taget siges at have havt et Middel- aar, thi Høavlen blev i Reglen god overalt, og om der end er flere af de mere frostnemme Egne, hvor Kornet blev ødelagt i den Grad, at man ikke kan bruge det til Sæd og knapt nok til Mennekesføde, faa er der andre, som have et godt Udbytte af brugbart Korn. Kartoflerne synes overalt at have lidt mest og kun at have givet et meget ringe Udbytte. Fodernød be- høver man imidlertid næppe at frygte for, thi foruden at Hø- udbyttet var ret godt, avledes der ogsaa en Del Halm, og da meget af denne blev høstet grøn, er den særdeles værdifuld.

3 Husdyrholdet gjøres jævne Fremfrit. Fællesmejerier oprettes mange Steder og overalt til meget Gavn. Som et lidet Bevis paa, at det begynder at gaa godt fremad i denne Retning, kan anføres, at det lille Karlsberg og Laurvigs Amt, hvor der for fem Aar tilbage næppe fandtes noget Mejeri, i 1868 havde 22 saadanne, der brugte 1,677,959 Potter Mælk. Det er utvivlsomt, at Indførelsen af den saakaldte Koldtvands- methode ved Mejeridriften har bidraget meget til at nye Meje- rier oprettes, thi den kræver, særlig her, ikke kostbare Apparater

og er let at bringe til Udførelse. Denne Methode har vundet overordentlig hurtig Udbredelse og vil inden ret lang Tid ganske fortrænge det gamle Mejerisystem, i alt Fald paa større Gaarde; endog saa paa Sætrene er man begyndt at indføre den, og det som det synes med Fordel.

Udvandringen er i stærk Tiltagende, begrundet paa mange sammenstødende Omstændigheder; en stor Del af Bønderne i Fjeldegnene ere haardt trykkede af Gjæld, og det er derfor let at lokke dem til Amerika, da derværende Benner ikke alene opfordre dem til at komme, men sende dem Rejsepenge. Handel og især Søfart, der er saa vigtig for Norge, er i Stilstand, og — fortsættes der i en modtagen Beretning — „det, som hurtigst vilde bringe bedre Tider for hele Landet, var, om Skibsfarten igjen blev mere lønnende, thi derved kom der større Kapitaler i Kærelse og udviklede sig Liv i alle Retninger. Men det, som vilde bidrage mest til at sikke Landet varig materiel Velvære, var et hurtigere Fremstridt til et bedre Jordbrug og en bedre Skovdrift. Fremad gaaer det dog med Jordbruget, men det gaaer smaat.“

S. C. la Cour.
